

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Живко Димитров Жеков,
относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”
в област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.2 Педагогика, Научна специалност
Специална педагогика - логопедия**

**Тема на дисертационния труд: „Зависимост на речевите
нарушения при деца с вродени цепнатини на небцето от
хирургическата интервенция и от тежестта на първичните
анатомични увреждания”**

Автор: Марта Венелинова Василева

Научен ръководител: проф. д.п.н. Цветанка Ценова

Предложеният ми за становище дисертационен труд третира един важен и актуален интердисциплинарен проблем - зависимостта на речевите нарушения при деца с вродени цепнатини на небцето от хирургическата интервенция и от тежестта на първичните анатомични увреждания. Темата е изключително оригинална, тъй като за пръв път в страната се прави толкова подробен анализ на този тип патология и най-вече на проявите на речевите нарушения, което е от съществена важност за логопедичното корекционно-терапевтично въздействие. Етиологията на този тип нарушения е дискуссионна дори и в световен мащаб и не е напълно изяснена, което прави работата още по дисертабилна.

Дисертацията е представена във вид и обем, съответстващи на изискванията. Съдържа 195 стандартни страници. Онагледена е с 31 таблици и 66 фигури. Направеният литературен обзор се основава на 101 надеждни и признати научни публикации и документи, от които 20 на кирилица и 81 на латиница. Дисертацията е добре структурирана, с оглед спецификата на темата. Представена е в увод, 3 глави, изводи и приноси.

Направеният литературен обзор в първата глава е интересно поднесен, като систематизирано представя и анализира няколко ключови подтеми, по които е направено проучването. Това позволява не само на рецензентите, но и на всички, които ще използват този труд, логично и задълбочено да навлязат в изследваните проблеми. Тази структура улеснява в последствие анализа и обсъждането на получените резултати. Обхванати са основните аспекти на

проблема за вродените цепнатини на небцето и е направен подробен анализ на медицинската и логопедична литература.

Акцентираща се върху ролята на две от множеството прилагани оперативни техники за затваряне на цепнатини, а именно техниката на Сомерлад и техниката на Уардил-Килнер, като вниманието се фокусира върху сравнението на влиянието им върху говора. Изследователският интерес на докторанта е съчетан и пряко свързан с логопедията, предвид реализирането задълбочено проучване на характеристиките на говорната патология при децата с такава малформация, съизмерването на отделните типове говорни дефицити помежду им, сравняването на говорната и езиковата недостатъчност по степен на проява.

Във втората глава въз основа на направените проучвания на различни теоретични източници и на предварителната експериментална работа, авторката формулира ясно основната **цел** на изследването: да се сравни по какъв начин оперативните техники на Сомерлад и Уардил-Килнер влияят върху речта при деца с вродени цепнатини на небцето. Изхождайки от литературния анализ и практиката, за по ясното формулиране на целта са структурирани и 4 подцели, от които се операционализират и ясно се формулират и експерименталните задачи.

Докторантката формулира много точно четири хипотези, като допуска: наличие на пряка връзка между структурните аномалии и техните дисфункции; положително влияние на хирургичната интервенция върху говорното състояние на децата, което не зависи абсолютно от вида на оперативната техника; цялостно нарушение на говора на децата с ВЦН във всички негови компоненти; наличие на леки езикови нарушения при децата с ВЦУН, които не доминират над говорната патология.

Методиката относно етапите и организацията на изследването е подробно описана.

Посочените методи, посредством които са реализирани целта и задачите, са ясни и точни. Те са обособени в четири групи: към първата се отнася анализът на теоретичните разработки по проблема; втората група включва някои емпирични методи, като наблюдение, беседа със специалисти, анализ на различни документи, въпросник за родители, диагностично логопедично изследване; третата и четвъртата група са свързани със статистическата обработка на резултатите и техния качествен анализ.

Добро впечатление прави разработеният „Протокол за диагностика на деца с вродени цепнатини на небцето“, който в по-голямата си част е авторски.

Третата глава съдържа седем параграфа и представлява разгърнат анализ на резултатите от проведеното изследване. Същите са представени много подробно, с необходимата яснота и изводи към всяка една от групите. Наличието на две групи за изследване и вътрешното диференциране на експерименталната група правят анализа на резултатите още по точен и изчерпателен.

Направеният статистическият анализ на резултатите дава ясна представа за значимите и незначими различия в отделните групи и подкрепя формулираните хипотези.

Представените изводи очертават допълнителни проблемни зони, които звучат като препоръки и като насоки за бъдещи научни изследвания.

Изцяло приемам формулираните от докторантката приноси моменти в дисертационния труд. Потвърждавам моето дълбоко убеждение, че за пръв път е подложена на изследване значима и актуална проблематика, останала извън полезрението на българските учени. Като най-съществени от приносите мога да посоча: 1. Проведеното изследване е първо по рода си в България на ниво дисертационен труд. Въпреки че съществуват разработки по темата за речта на деца с вродени цепнатини на устната и небцето, няма такива, които да разглеждат въпроса за речта на деца с цепнатина само на небцето (меко или твърдо и меко); 2. Изработен е диагностичен инструмент, позволяващ интензивно проучване на езиковата и говорната патология при ВЦН и сравнимост на резултатите; 3. Изследването осветлява някои моменти, свързани с усъвършенстване на терапевтичната практика в логопедията.

Съдържанието на автореферата отговаря на необходимите изисквания, като предлага обективна картина на целия процес на изследване и адекватно отразява най-значимите моменти от дисертационния труд.

По темата на дисертацията са направени 3 публикации, представени на различни форуми, две от които в сп. „Специална педагогика“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на Марта Василева *„Зависимост на речевите нарушения при деца с вродени цепнатини на небцето от хирургическата*

интервенция и от тежестта на първичните анатомични увреждания” е актуален и прецизно изпълнен. Той е значимо теоретично изследване с определена практическа стойност за сферата на специалната педагогика и по конкретно за логопедията. В него ярко се откроява умението на докторантката да обосновава своя оригинална концепция и да претворява на практика издигнатите от нея тези. Представените задълбочени и аргументирани изследвания са с ясни и достоверни резултати. Получени са ценни изводи и са очертани реални приноси. Представените в разработката резултати са лична заслуга на автора и определено имат теоретична и практическа стойност.

Считам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1. 2. Педагогика - Специална педагогика (Логопедия).

На тези основания и предвид общо положителното впечатление от компетенциите на докторанта, предлагам на уважаемото научно жури да даде положителен вот и да присъди на Марта Венелинова Василева образователната и научна степен „Доктор” в професионално направление 1. 2. Педагогика - Специална педагогика (Логопедия).

гр. Шумен
17.06.2014 год.

доц. д-р Живко Жеков